

Verklarende woordenlijst van boekhoudkundige begrippen

Sjef Willockx

Inleiding

Kenmerkend voor een verklarende woordenlijst is, dat de geboden omschrijvingen vooral *kort* zijn – waardoor ze geen recht kunnen doen aan alle mogelijke bijzonderheden. Over vrijwel ieder item in deze lijst valt veel meer te zeggen dan hier gebeurt.

Overall is uitgegaan van Nederlandse gewoonten, wet- en regelgeving. Aan de bijzondere positie van beleggingsinstellingen, banken en verzekeringsmaatschappijen is voorbijgegaan. Samenstellingen, zoals “Directe kosten” of “Geconsolideerde jaarrekening,” zijn opgenomen onder het eerste lid.

Aan het eind van deze lijst zijn enkele verduidelijkende overzichten opgenomen: over Baten en Lasten, en over Deelnemingen, Dochtermaatschappijen en Groepsmaatschappijen.

Aandeel van derden	Dat deel van het resultaat resp. het <u>Eigen Vermogen</u> van een <u>Groep</u> dat toekomt aan minderheidsaandeelhouders. (Deze post komt dus alleen voor op een geconsolideerde <u>Resultatenrekening</u> resp. <u>Balans</u> .)
Aandeelhouder	Verschafter van een deel van het <u>Risicodragend Vermogen</u> van een NV of BV. De beloning die de aandeelhouder daarvoor krijgt is het <u>Dividend</u> .
Accountant	Onafhankelijk deskundige die de <u>Jaarrekening</u> van ondernemingen of instellingen controleert. De positie van de accountant is bij wet geregeld.
Accountantsverklaring	Verklaring van een controlerend accountant omtrent de betrouwbaarheid (“getrouwheid”) van de gecontroleerde <u>Jaarrekening</u> .
Actief / Activa	Bezit / bezittingen. De activa vormen de linkerzijde (<u>Debetzijde</u>) van de <u>Balans</u> .
Activity based costing (ABC)	Methode om de <u>Indirecte kosten</u> toe te rekenen aan de producten, via activiteiten. Eerst worden de kosten bepaald van een activiteit, bijv. het aanmaken van een verkooporder, of het omstellen van een machine. Daarna worden deze kosten toegerekend aan de producten waarvoor de activiteiten zijn uitgevoerd. De methode is nauwkeurig en informatief, maar kost veel tijd.
Actuele waarde	De actuele waarde van een bezitting is een soort “dagwaarde.” Afhankelijk van de omstandigheden kan de actuele waarde de vervangingswaarde, bedrijfs-waarde, marktwaarde of opbrengstwaarde zijn. In de meeste gevallen toont een balans geen actuele waarden, maar boekwaarden (→ <u>Boekwaarde</u>). Wanneer gebruik is gemaakt van actuele waarden, dan moet dit in de toelichting op de balans worden vermeld. ¹

¹ Niet alle vermogenselementen mogen op actuele waarde worden gewaardeerd: zie het Besluit Actuele Waarde.

Afschrijving	Administratieve vastlegging (in de Boekhouding) van een waardevermindering van een <u>Actief</u> .. (Zie ook het aparte artikel over Afschrijvingen, elders op deze site.)
Agio	Een positief verschil ² tussen de uitgifteprijs van aandelen en hun nominale waarde.
Agioreserve	Bij de uitgifte van aandelen boven pari (boven hun nominale waarde) wordt het meerdere (=Agio) geboekt in de agioreserve. Omdat de agioreserve uit dezelfde bron komt als het geplaatste Kapitaal, hoort het evenals dat laatste bij het <u>Eigen Vermogen</u> .
Algemene reserve	Dat deel van het <u>Eigen Vermogen</u> dat over de jaren is toegevoegd uit het netto resultaat, na aftrek van betaald of gereserveerd <u>Dividend</u> , en dat niet voor andere doelen is gereserveerd. Zie ook: <u>Reserve</u> .
Anticipatieposten	Nog te ontvangen of nog te betalen bedragen, anders dan gewone <u>Debiteuren</u> resp. <u>Crediteuren</u> . ³ Zie ook: <u>Transitoria</u> .
Balans	Staat van bezittingen en schulden. Meestal toont men de bezittingen en schulden in twee kolommen; in dat geval staan de bezittingen links ("Debet"), en de schulden rechts ("Credit"). Een balans is altijd een momentopname; de datum waarop deze momentopname betrekking heeft, moet vermeld worden (Balans per). Zie ook: <u>Activa</u> , <u>Passiva</u> .
Bankboek	<u>Dagboek</u> met alle mutaties van één bankrekening.
Baten	Alle voordelen, hoe dan ook opgekomen. De baten bestaan uit de gewone baten, en de buitengewone baten (→ <u>Buitengewone baten en lasten</u> .) De gewone baten bestaan uit de <u>Omzet</u> , de <u>Overige Bedrijfsopbrengsten</u> , en de <u>Financiële baten</u> . Zie ook: <u>Lasten</u> , en het schema op pagina 12 hieronder.
Bedrijfskosten	Alle <u>Lasten</u> die een <u>Onderneming</u> heeft, met uitzondering van buitengewone lasten (→ <u>Buitengewone baten en lasten</u>), <u>Financiële lasten</u> , en winstbelasting. Zie ook het schema op pagina 12 hieronder.
Bedrijfsopbrengsten	Alle inkomsten van een bedrijf uit gewone bedrijfsactiviteiten, doorgaans opgedeeld in <u>Omzet</u> en <u>Overige bedrijfsopbrengsten</u> . Zie ook het schema op pagina 12 hieronder.
Bedrijfsresultaat	Het saldo van de <u>Resultatenrekening</u> vóór: <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Financiële baten en lasten</u>, ▪ <u>Buitengewone baten en lasten</u>, ▪ en winstbelasting. Zie ook het schema op pagina 12 hieronder.
Begroting	Een staat van verwachte <u>Baten</u> en <u>Lasten</u> . Zie ook: <u>Faseren</u> .
Bijdrage	Zie: <u>Contributiemarge</u>
Bijdrage-analyse	Een resultatenoverzicht waarin per product(groep) een saldo wordt getoond van <u>Netto omzet</u> -/- <u>Directe kosten</u> . Dit saldo wordt de <u>Contributiemarge</u> genoemd. (Zie ook het artikel over de Managementrapportage, elders op deze site.)

² Een negatief verschil wordt disagio genoemd.

³ Als er een factuur is voor een nog te betalen bedrag, dan zal deze factuur geboekt worden op de rekening Crediteuren. Op de rekening Nog te betalen bedragen staan dus alleen posten waarvoor (nog) geen factuur is ontvangen. Omgekeerd staan op de rekening Nog te ontvangen bedragen alleen posten waarvoor (nog) geen factuur is verstuurd.

Boekhouden	Het registreren van financiële mutaties in een geordend systeem (de <u>Boekhouding</u>). De verplichting tot boekhouden is geregeld in het Burgerlijk Wetboek, boek 3, titel 1, artikel 15i, lid 1: “Een ieder die een bedrijf of zelfstandig een beroep uitoefent, is verplicht van zijn vermogenstoestand en van alles betreffende zijn bedrijf of beroep, naar de eisen van dat bedrijf of beroep, op zodanige wijze een administratie te voeren en de daartoe behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren, dat te allen tijde zijn rechten en verplichtingen kunnen worden gekend.”
Boekhouding	Een geordend administratief systeem voor het bijhouden van financiële mutaties, doorgaans bestaande uit een <u>Grootboek</u> met subboeken (→ <u>Subboek</u>) zoals <u>Debiteurenboek</u> en <u>Crediteurenboek</u> . (De term “boek” is eigenlijk verouderd: in de praktijk gaat het tegenwoordig om computerbestanden.)
Boekjaar	Het tijdvak van twaalf maanden dat door de onderneming wordt gebruikt om de jaarwinst te bepalen. De hoofdregel is, dat het boekjaar gelijk is aan het kalenderjaar. Op grond van artikel 3.66, lid 1 van de Wet Inkomstenbelasting 2001, kan ook een ander boekjaar worden gehanteerd: “Indien de aard van de onderneming dit rechtvaardigt, mag de winst worden bepaald over een niet met het kalenderjaar samenvallend boekjaar. In dat geval treedt het boekjaar in de plaats van het kalenderjaar.” Voor de <u>Geconsolideerde jaarrekening</u> van een <u>Groep</u> is het een vereiste, dat de boekjaren van alle groepsleden gelijk zijn.
Boekwaarde	De waarde van een bezitting of schuld, zoals opgenomen in de <u>Boekhouding</u> , en bepaald volgens expliciet benoemde <u>Waarderingsgrondslagen</u> . Deze grondslagen moeten in de toelichting van de <u>Jaarrekening</u> worden vermeld. Zie ook: <u>Actuele waarde</u> .
Budget	Zie: <u>Begroting</u> .
Buitengewone baten en lasten	<u>Baten</u> resp. <u>Lasten</u> die volkomen los staan van de normale bedrijfsactiviteiten. Ze worden in de <u>Resultatenrekening</u> afzonderlijk getoond omwille van een betere vergelijkbaarheid met de cijfers van andere boekjaren. ⁴
Cash	Is iets anders dan <u>Contant geld</u> of <u>Liquide Middelen</u> : omvat ook (de mutaties op) de rekening-courant verhouding met de bank als deze negatief staat. Zie ook: <u>Kasstroom</u> , en <u>Kasstroomoverzicht</u> .
Cashflow	Zie: <u>Kasstroom</u> .
Consolideren	Het samenvoegen van de cijfers van de bedrijven van een <u>Groep</u> , alsof het de cijfers van één <u>Onderneming</u> zijn. Dit betekent o.a. dat de omzetten tussen groepsbedrijven (→ <u>Groepsmaatschappij</u>) worden geëlimineerd, en dat onderlinge vorderingen en schulden tegen elkaar worden weggestreept. Als de verschillende groepsmaatschappijen niet allemaal 100% deelnemingen zijn, dan blijft er ook een <u>Aandeel van derden</u> over: zie aldaar. Zie ook <u>Groepsjaarrekening</u> , en het artikel over Consolideren, elders op deze site.
Constante kosten	Zie: <u>Vaste kosten</u> .
Contanten, Contant geld	Baar geld: bankpapier / munten. Ook genoemd: chartaal geld (i.t.t. giraal geld). Zie ook: <u>Cash</u> , <u>Liquide middelen</u> .

⁴ Er zit vaak een groot verschil tussen wat een ondernemer “buitengewoon” vindt, en wat de accountant bereid is in de jaarrekening als buitengewone bate of last te tonen. Het faillissement van een belangrijke opdrachtgever bijvoorbeeld is een normaal bedrijfsrisico. De gevolgen van een grote brand in het eigen magazijn daarentegen kunnen wel kwalificeren als buitengewoon.

Contributiemarge	Hetgeen resteert van de verkoopopbrengst van een product na aftrek van de <u>Directe kosten</u> . Anders gezegd: de bijdrage die een verkoop levert aan het dekken van de <u>Indirecte kosten</u> , en aan het <u>Bedrijfsresultaat</u> . Een overzicht van contributiemarges per product wordt een <u>Bijdrage-analyse</u> genoemd. (Contributiemarge is een begrip uit de sfeer van de <u>Management accounting</u> , i.t.t. <u>Financial accounting</u> . Zie ook het artikel over de Managementrapportage, elders op deze site.)
Credit	Uit het Latijn: hij/zij vertrouwt toe, leent uit. Boekhoudkundig voor “rechts.” Zie ook: <u>Debet</u> .
Crediteuren	Schuldeisers: personen of bedrijven aan wie men geld schuldig is. De term wordt echter voornl. gebruikt voor leveranciers; in dat geval spreekt men ook wel van handelscrediteuren.
Crediteurenboek	<u>Subboek</u> : specificatie (per crediteur) van de <u>Grootboekrekening</u> Crediteuren.
Current ratio	Zie: <u>Liquiditeit</u> .
Dagboek	In de Bedrijfsadministratie: een verzameling van financiële mutaties welke geboekt worden met een zelfde type <u>Journaalpost</u> . Voorbeelden zijn het <u>Verkoopboek</u> , <u>Inkoopboek</u> en <u>Bankboek</u> . Daarnaast is er nog een dagboek voor de overige journaalposten: het <u>Memoriaal</u> . (De term “boek” is eigenlijk verouderd: in de praktijk gaat het tegenwoordig om computerbestanden.)
Debet	Uit het Latijn: hij/zij is schuldig. Boekhoudkundig voor “links.” Zie ook: <u>Credit</u> .
Debiteuren	Schuldenaars: personen of bedrijven waarvan men geld tegoed heeft. De term wordt echter voornl. gebruikt voor afnemers; in dat geval spreekt men ook wel van handelsdebiteuren.
Debiteurenboek	<u>Subboek</u> : specificatie (per debiteur) van de <u>Grootboekrekening</u> Debiteuren.
Deelneming	Aandeel dat men heeft in het <u>Vermogen</u> van een andere <u>Vennootschap</u> met het oog op de eigen bedrijfsactiviteiten (i.t.t. aandelen die men aanhoudt als belegging.) Zie ook: <u>Dochter(-onderneming)</u> , <u>Houdstermaatschappij</u> , <u>Moedermaatschappij</u> , en het overzicht op pagina 12 hieronder.
Directe kosten	Alle <u>Bedrijfskosten</u> die direct samenhangen met één product of dienst, en die daardoor rechtstreeks aan de kostprijs van dat product of die dienst zijn toe te rekenen. (In een handelsbedrijf zondert men de kosten van de <u>Inkopen</u> gewoonlijk hiervan af als een afzonderlijke categorie.) Tegenhanger van de <u>Indirecte kosten</u> . Zie ook: <u>Kostprijs van de omzet</u> .
Dividend	Uitkering aan een <u>Aandeelhouder</u> uit de netto winst. Het dividend wordt door de uitbetalende onderneming geboekt ten laste van het <u>Eigen Vermogen</u> . Dividend is voor een aandeelhouder, wat <u>Rente</u> is voor de verschaffer van een lening: een beloning voor het ter beschikking stellen van <u>Vermogen</u> .
Dochtermaatschappij, Dochteronderneming	Een juridisch zelfstandige <u>Onderneming</u> , waarover de zeggenschap wordt uitgeoefend door een andere onderneming: de <u>Moedermaatschappij</u> . In de meeste gevallen berust de macht daartoe bij de moedermaatschappij op grond van het feit dat zij de meerderheid van het <u>Eigen Vermogen</u> van de dochter heeft verschaft. Zie ook het overzicht op pagina 12 hieronder.
Dubbel boekhouden	De officiële naam voor de gangbare boekhoudmethode, waarbij ieder financieel feit symmetrisch geboekt wordt op twee grootboekrekeningen. Niet te verwarren met “een dubbele boekhouding bijhouden.” Zie ook: <u>Journaalpost</u> .
Dubieuze debiteuren	<u>Debiteuren</u> waarvan het (heel) onzeker is of ze zullen betalen. Het hiermee samenhangende potentiële <u>Verlies</u> moet d.m.v. een <u>Voorziening</u> op de balanswaarde van de debiteuren in mindering worden gebracht.
Eenmansbedrijf	Is iets anders dan een ZZP'er: een eenmansbedrijf kan best 100 man personeel hebben. De term “eenmansbedrijf” betekent, dat de volle eigendom van een bedrijf bij één natuurlijk persoon (M/V) berust.

Eigen vermogen	Het saldo van alle bezittingen enerzijds, en alle schulden aan derden anderzijds, van een <u>Onderneming</u> . In theorie is dit hetgeen resteert na liquidatie van de onderneming. Men noemt dit het “eigen” vermogen van de onderneming, omdat het door de verschaffers (vennoten, aandeelhouders) in principe voor onbepaalde tijd ter beschikking is gesteld. Het kan door de verschaffers niet meer worden opgeëist. Het kan wel worden teruggevraagd, en (onder bepaalde voorwaarden) ook worden terugbetaald, maar alleen met medewerking van de onderneming. Op de <u>Balans</u> staat het eigen vermogen <u>Credit</u> : bij de schulden. Vanuit de onderneming gezien is het eigen vermogen een schuld aan de eigenaar(s). Zie ook: <u>Vermogen</u> , <u>Risicodragend vermogen</u> .
Enkelvoudige balans / resultatenrekening	<u>Balans</u> resp. <u>Resultatenrekening</u> van één <u>Vennootschap</u> ⁵ (i.t.t. een geconsolideerde groepsbalans / -resultatenrekening.) Zie ook: <u>Consolideren</u> , <u>Groepsjaarrekening</u> .
Extracomptabel	Letterlijk: buiten de <u>Boekhouding</u> om. Is iets anders dan “buiten de boeken om.” Een extracomptabel overzicht is een overzicht dat is opgesteld zonder gebruik te maken van de boekhouding.
Faseren	Verdelen over perioden. Een gefaseerde <u>Begroting</u> is de begroting per periode (meestal een maand of een periode van vier weken). Dit is met name van belang als er in de bedrijfsvoering sprake is van een seizoenspatroon.
Financial accounting	In ruime zin: het bijhouden van de financiële administratie. Indien de term gebruikt wordt als tegenhanger van <u>Management accounting</u> ligt de nadruk op het voldoen aan externe regelgeving.
Financieel rapport, Financieel verslag	Zie: <u>Jaarverslag</u> .
Financiële baten	Ontvangen <u>Rente</u> , ontvangen <u>Dividend</u> van niet- <u>Groepsmaatschappijen</u> , ⁶ positieve koers- en andere waardemutaties van effecten e.d.
Financiële lasten	<u>Financieringskosten</u> , negatieve koers- en andere waardemutaties van effecten e.d.
Financiële vaste activa	<u>Vaste activa</u> van financiële aard, zoals <u>Groepsmaatschappijen</u> , andere <u>Deelnemingen</u> , en langlopende vorderingen.
Financieringskosten	De <u>Kosten</u> die een <u>Onderneming</u> maakt voor het aantrekken van <u>Vreemd Vermogen</u> (voornamelijk <u>Rente</u> .) De kosten van <u>Eigen Vermogen</u> (<u>Dividend</u>) rekent men (in de <u>Jaarrekening</u>) niet tot de financieringskosten. Zie ook: <u>Financiële lasten</u> .
Forecast	Een bijgestelde <u>Begroting</u> voor het lopende <u>Boekjaar</u> .
FTE	Full Time Equivalent. De personeelsbezetting, uitgedrukt in voltijdsbanen. Zie ook: <u>HC</u> .
GAAP	Generally Accepted Accounting Principles. Dit zijn richtlijnen voor het opstellen van een <u>Jaarrekening</u> . De term suggereert een zekere losheid, maar niets is minder waar: de regels worden steeds nauwkeuriger vastgelegd in (nationale) wet- en regelgeving. Het nationale karakter wordt aangeduid met termen als “US GAAP” of “Dutch GAAP.” ⁷ De basis voor “Dutch GAAP” is Boek 2 (“Rechtspersonen”), Titel 9 (“De jaarrekening en het jaarverslag”) van het Burgerlijk Wetboek. Zie ook: <u>IFRS</u> .

⁵ Strikt genomen is de balans van een Enmansbedrijf ook “enkelvoudig,” maar deze kan geen onderdeel zijn van een Groep.

⁶ Dividend van een Groepsmaatschappij loopt niet via de Resultatenrekening, maar wordt rechtstreeks afgeboekt van de waarde van de Deelneming.

⁷ Bij Britten en Amerikanen levert de term “Dutch GAAP” nog wel eens lacherige reacties op: “Hoezo Dutch GAAP? Dat bestaat helemaal niet: jullie doen maar wat!” Dat is niet helemaal waar, maar men is aan de overkant van het water wel strikter in de leer.

Geconsolideerde jaarrekening	Zie: <u>Groepsjaarrekening</u> .
Geplaatst kapitaal	Zie: <u>Kapitaal</u> (3).
Gestort kapitaal	Zie: <u>Kapitaal</u> (3).
Groep	“Een groep is een economische eenheid waarin rechtspersonen en vennootschappen organisatorisch zijn verbonden.” ⁸ Zie het overzicht op pagina 12 hieronder.
Groepsjaarrekening	Ook genoemd: geconsolideerde jaarrekening. Jaarrekening van een <u>Groep</u> , opgesteld als ware de groep één <u>Onderneming</u> . Zie ook: <u>Consolideren</u> .
Groepsmaatschappij	“Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen die met elkaar in een <u>Groep</u> zijn verbonden.” ⁹ Meestal komt het erop neer dat de meerderheid van de aandelen in deze maatschappijen middellijk of onmiddellijk in handen is van één <u>Houdstermaatschappij</u> .
Grootboek	De verzameling van alle grootboekrekeningen (→ <u>Grootboekrekening</u>).
Grootboekrekening	Overzicht van alle mutaties van één bezitting, schuld, <u>Kostensoort</u> of opbrengstensoort.
HC	Head Count. De personeelsbezetting, uitgedrukt in aantal personen (“poppetjes”). zie ook: <u>FTE</u> .
Holding	Zie: <u>Houdstermaatschappij</u> .
Houdstermaatschappij	Ook genaamd: Holding. <u>Vennootschap</u> wiens enige of belangrijkste taak het houden van aandelen in andere vennootschappen is. In de hiërarchie van een <u>Groep</u> is de hoogste <u>Moedermaatschappij</u> vaak een houdstermaatschappij.
Hulpkostenplaats	<u>Kostenplaats</u> waarvan de kosten over andere kostenplaatsen worden verdeeld. Een bekend voorbeeld is de hulpkostenplaats Huisvesting, waarvan de kosten worden toegerekend aan de diverse afdelingen die ieder een kostenplaats vormen. Zie ook: <u>Kostenverdeelstaat</u> .
IFRS	International Financial Reporting Standards. Een internationale vorm van <u>GAAP</u> . Zie ook: www.ifrs.org .
Immateriële vaste activa	<u>Vaste activa</u> van immateriële aard, zoals goodwill en patenten.
Incourante voorraden	Letterlijk: <u>Voorraden</u> waar weinig vraag naar is. Meestal wordt bedoeld: voorraden die (waarschijnlijk) niet meer met winst verkocht kunnen worden. Het potentiële <u>Verlies</u> op deze goederen moet d.m.v. een <u>Voorziening</u> op de balanswaarde van de voorraad in mindering worden gebracht.
Indirecte kosten	Alle <u>Bedrijfskosten</u> die <i>niet</i> direct samenhangen met een product of dienst. Tegenhanger van de <u>Directe kosten</u> .
Inkoopboek	<u>Dagboek</u> voor alle mutaties op grond van ontvangen crediteurenfacturen.
Inkopen	<u>Kosten</u> die een <u>Onderneming</u> maakt voor de verwerving van zaken die, al dan niet na bewerking of verwerking, zullen worden doorverkocht. Bij een handelsonderneming worden deze kosten als een aparte categorie beschouwd, bij andere bedrijven worden ze doorgaans begrepen onder de overige <u>Directe kosten</u> . Zie ook: <u>Voorraden</u> .
Integrale kosten-calcuatie	Kostprijsberekening waarin alle <u>Bedrijfskosten</u> (zowel <u>Directe</u> als <u>Indirecte kosten</u>) aan de producten zijn toegerekend. Soms wordt ook <u>Rente</u> toegerekend.
Intercompany	Betreffende de verhouding tussen twee <u>Groepsmaatschappijen</u> .

⁸ Artikel 24b van BW Boek 2, Titel 1.

⁹ Artikel 24b van BW Boek 2, Titel 1.

Intercompany profit	De winst die een <u>Groepsmaatschappij</u> realiseert met transacties met andere groepsmaatschappijen. Zie het artikel over Consolideren, elders op deze site.
Intracompany	Betreffende verhoudingen <i>binnen</i> een juridische entiteit, bijv. tussen twee business units binnen één BV.
Investeren	Het produceren of aanschaffen van <u>Activa</u> met als doel het maken van winst.
Jaarrekening	De jaarrekening bestaat uit een <u>Balans</u> met toelichting, en een <u>Resultatenrekening</u> over een boekjaar met toelichting. Zie ook: <u>Jaarverslag</u> , en <u>Groepsjaarrekening</u> .
Jaarverslag, jaar-rapport	Ook wel genoemd: financieel verslag of financieel rapport. Bestaat uit het directieverslag of bestuursverslag, de <u>Jaarrekening</u> , en de <u>Overige gegevens</u> .
Journaalpost	In het <u>Dubbel boekhouden</u> wordt iedere mutatie vastgelegd op twee (of meer) <u>Grootboekrekeningen</u> , waarbij de som van de <u>Debetbedragen</u> gelijk is aan de som van de <u>Creditbedragen</u> . Eén stel bij elkaar horende mutaties noemt men een journaalpost.
Kapitaal	1. Een som geld. 2. <u>Vermogen</u> : zie aldaar. 3. Maatschappelijk kapitaal: het in de statuten van een NV of BV genoemde maximale bedrag (nominaal) waarvoor aandelen kunnen worden uitgegeven. Aandelen die zijn uitgegeven worden geplaatst kapitaal genoemd. Voor zover de aandeelhouders ook betaald hebben voor de geplaatste aandelen spreekt men van gestort kapitaal.
Kasstroom	1. In ruime zin: de beweging van het geld door het bedrijfsproces. Aan de inkoopzijde wordt geld omgezet in goederen en diensten, aan de verkoopzijde worden goederen en diensten weer omgezet in geld. 2. In engere zin: de financiële ruimte die een bedrijf voor zichzelf en haar aandeelhouders creëert, met de som van winst na belastingen + afschrijvingen: ruimte voor investeringen (waaronder begrepen: vervangingsinvesteringen), aflossing van leningen, inkoop van eigen aandelen, of uitdeling (→ <u>Dividend</u>).
Kasstroomover-zicht	Overzicht waarin de <u>Kasstroom</u> gedurende een bepaalde periode wordt verbijzonderd per soort van <u>Ontvangsten</u> en <u>Uitgaven</u> . De belangrijkste ontvangsten zijn meestal die van <u>Debiteuren</u> , de belangrijkste uitgaven die aan <u>Crediteuren</u> , lonen, belastingen en pensioenpremies. Kenmerkend voor een kasstroomoverzicht is, dat alle ontvangsten en uitgaven inclusief eventuele BTW worden getoond.
Kengetallen	Verhoudingscijfers van gegevens uit de <u>Jaarrekening</u> , zoals voor <u>Liquiditeit</u> , <u>Solvabiliteit</u> , <u>Rentabiliteit</u> , omlaopsnelheid van <u>Debiteuren</u> of <u>Voorraden</u> , etc. Kengetallen worden gebruikt om bedrijven op handzame wijze te kunnen beoordelen en met elkaar te vergelijken. Bij het gebruik van kengetallen uit de <u>Balans</u> dient men zich echter steeds het volgende te realiseren: <ul style="list-style-type: none"> ▪ een balans is altijd een momentopname; ▪ en de waarderingen op een balans zijn normaal gesproken gebaseerd op de aanname van "going concern," en meestal niet op <u>Actuele waarde</u>.
Kortlopende vorderingen / schulden	Het "kort" in kortlopend betekent: binnen 12 maanden vervallend. De rest is dus automatisch "langlopend."
Kosten	Kosten zijn voor een economisch doel opgeofferde waarden die rechtstreeks naar de <u>Resultatenrekening</u> gaan. Als men kortweg spreekt over "de kosten," dan bedoelt men meestal de categorie van <u>Bedrijfskosten</u> (zie het schema op pagina 12 hieronder). Zie ook: <u>Investeringen</u> , <u>Onkosten</u> , <u>Uitgaven</u> , <u>Verlies</u> .
Kosten categorie	Zie: <u>Kostensoort</u> .
Kostendrager	Een product. Omdat alle producten die een <u>Onderneming</u> voortbrengt tezamen alle <u>Kosten</u> moeten dragen, noemt men de producten ook wel kostendragers.

Kostenplaats	Een organisatorische eenheid (meestal een afdeling) die verantwoordelijk is voor het veroorzaken van een afgebakende groep van <u>Indirecte kosten</u> . Zie ook: <u>Hulpkostenplaats</u> .
Kostensoort	Ook genoemd: kostencategorie. Voorbeelden zijn: salarissen, reiskosten, telefoonkosten, accountantskosten, afschrijvingen.
Kostenverdeelstaat	Spreadsheet voor het verdelen / versleutelen van de kosten van een aantal <u>Kostenplaatsen</u> (eventueel via <u>Hulpkostenplaatsen</u>) over de verschillende <u>Kostendragers</u> .
Kostprijs van de verkopen / Kostprijs van de omzet	In principe hoort de kostprijs van de omzet het totaal van alle <u>Directe kosten</u> te zijn. In de <u>Jaarrekening</u> beperkt de <u>Accountant</u> zich nog wel eens tot die kosten, welke op grond van de crediteurenfactuur aan een product kunnen worden toegewezen; overige directe kosten (zoals arbeidsuren en machine-uren) worden dan genegeerd. ¹⁰ In de <u>Managementrapportages</u> dienen tenminste alle directe kosten over de producten of diensten te worden verdeeld.
Lasten	Al hetgeen drukt op de <u>Baten</u> . De lasten bestaan uit de gewone en de buitengewone lasten (→ <u>Buitengewone baten en lasten</u>). De gewone lasten bestaan uit de <u>Bedrijfskosten</u> , en de <u>Financiële lasten</u> . Zie ook het schema op pagina 12 hieronder.
Liquide middelen	De som van <u>Contant geld</u> en onmiddellijk beschikbare positieve saldi in rekening-courant bij bankiers. Zie ook: <u>Cash</u> .
Liquiditeit	1. De liquiditeit van een <u>Onderneming</u> is de mate waarin zij aan haar kortlopende betalingsverplichtingen kan voldoen. De liquiditeit wordt meestal uitgedrukt in kengetallen, zoals: <ul style="list-style-type: none"> ▪ $\text{Current ratio} = \frac{\text{vlottende activa} + \text{liquide middelen}^{11}}{\text{vlottende passiva}}$. ▪ $\text{Quick ratio} = \frac{\text{vlottende activa} + \text{liquide middelen}^{11} - \text{voorraden}}{\text{vlottende passiva}}$. Zoals alle kengetallen die betrekking hebben op de balans, dienen ook deze met de nodige voorzichtigheid gebruikt te worden (zie <u>Kengetallen</u> voor details.) Zie ook het verwante (en beter bruikbare) begrip <u>Werkkapitaal</u> . 2. De liquiditeit van een <u>Actief</u> is de mate waarin het te gelde kan worden gemaakt zonder verlies van waarde.
Maatschappelijk kapitaal	Zie: <u>Kapitaal</u> (3).
Management accounting	Het maken van <u>Management rapportages</u> . Zie ook: <u>Financial accounting</u> .
Managementrapportages	Administratieve overzichten voor directie en management, als hulpmiddelen bij het besturen van een <u>Onderneming</u> . (Zie het artikel over de Managementrapportage, elders op deze site.)
Materiële vaste activa	<u>Vaste activa</u> van materiële aard, zoals gronden, gebouwen, installaties, machines, inventaris en transportmiddelen.
Memopost	Boeking in het <u>Memoriaal</u> .
Memoriaal	<u>Dagboek</u> waarin de financiële mutaties worden verantwoord die niet in de andere dagboeken komen. Voorbeelden zijn <u>Afschrijvingen</u> (→ <u>Afschrijving</u>), en <u>Overlopende posten</u> bij de jaarafsluiting.
M.I.S.	In onbruik geraakte afkorting voor Management Informatie Systeem. Tegenwoordig aangeduid als <u>Management accounting</u> / <u>Management rapportages</u> .

¹⁰ Dit hangt samen met het gebruik van de zgn. categoriale kostensplitsing: een wettelijk toegestaan model voor het opstellen van een Resultatenrekening. Zie paragraaf 1.2 van de paper over de Managementrapportage, elders op deze site.

¹¹ Over de vraag of de liquide middelen hierin moeten worden meegenomen zijn de meningen verdeeld. Het betrouwbaarste resultaat wordt verkregen wanneer men de liquide middelen en een eventuele bankschuld in rekening-courant saldeert.

Moeder (-maatschappij)	<u>Vennootschap</u> welke middellijk of onmiddellijk de zeggenschap heeft over een <u>Dochtermaatschappij</u> . zie ook: <u>Houdstermaatschappij</u> .
Netto omzet	De <u>Omzet</u> na aftrek van omzetbelasting, rabatten, verleende kortingen e.d. (Aan derden betaalde provisies e.d. zijn verkoopkosten).
Omzet	Hetgeen door een onderneming wordt gefactureerd uit hoofde van haar <u>Primaire proces</u> .
Onderneming	Van het begrip Onderneming bestaan vele definities. Persoonlijk vind ik de volgende nog steeds heel mooi: een samenwerking van Arbeid en Kapitaal, gericht op het behalen van voordeel. Zie ook: <u>Vennootschap</u> .
Onkosten	Meestal synoniem voor <u>Kosten</u> ; soms gebruikt voor vermijdbare kosten. Zie ook: <u>Verlies</u> .
Ontvangsten	Ontvangsten verhouden zich tot <u>Baten</u> als <u>Uitgaven</u> tot <u>Lasten</u> . Voor de meeste bedrijven zullen de betalingen door <u>Debiteuren</u> het grootste deel van de ontvangsten uitmaken. Andere ontvangsten kunnen betrekking hebben op bijv. subsidies, rente, dividend, belastingteruggaven etc.
Opbrengsten	Zie: <u>Bedrijfsopbrengsten</u> .
Overhead	Engelse term voor alle <u>Lasten</u> van een <u>Onderneming</u> , incl. <u>Financiële lasten</u> en belastingen, m.u.v. buitengewone lasten (→ <u>Buitengewone baten en lasten</u>), en die kosten welke zowel direct (→ <u>Directe kosten</u>) als variabel (→ <u>Variabele kosten</u>) zijn. (Zie ook de paragrafen 2.5 t/m 2.7 van het artikel over de Managementrapportage, elders op deze site, en het schema op pagina 12 hieronder.)
Overige bedrijfsopbrengsten	Opbrengsten uit gewone bedrijfsuitoefening, maar niet uit het <u>Primaire proces</u> . Voorbeelden zijn subsidies, royalty's, opbrengsten uit de verkoop van schroot en afval, etc.
Overige gegevens	Een voorgeschreven onderdeel van het (Nederlandse) jaarverslag: bevat o.a. de <u>Accountantsverklaring</u> , de winstbestemming, en zo nodig een overzicht van gebeurtenissen na balansdatum met belangrijke financiële gevolgen.
Overlopende posten	Zie <u>Transitoria</u> .
Participant	Iemand die deelneemt in het <u>Risicodragend Vermogen</u> van een <u>Onderneming</u> , bijv. als firmant of aandeelhouder.
Passief / passiva	Hetgeen <u>Credit</u> staat op de balans, ofwel: de bronnen waarmee de <u>Activa</u> zijn gefinancierd. Deze categorie bestaat uit geleende gelden, schulden voor <u>Lasten</u> die nog niet voldaan zijn, en <u>Voorzieningen</u> . Een apart geval is het <u>Eigen Vermogen</u> , dat ook op de passiefzijde van de balans staat: zie aldaar. Zie ook: <u>Vermogen</u> , en <u>Vreemd vermogen</u> .
Primair proces	De bestaansgrond van een <u>Onderneming</u> . Voor een handelsbedrijf is dat het in- en verkopen van goederen, voor een dienstverlener het verlenen van diensten, voor een productiebedrijf het produceren en verkopen van zaken. Hetgeen uit hoofde hiervan wordt gefactureerd, is de <u>Omzet</u> .
Quick ratio	Zie: <u>Liquiditeit</u> .
Rentabiliteit	Rentabiliteit is de verhouding tussen een inkomen en het <u>Vermogen</u> dat nodig was om dat inkomen te genereren: inkomen / vermogen x 100%.
Rentabiliteit van het eigen vermogen	De <u>Rentabiliteit</u> van het <u>Eigen Vermogen</u> is: nettowinst / gemiddeld eigen vermogen x 100%. Dit is een belangrijke graadmeter voor het bedrijfseconomische succes van een <u>Onderneming</u> .
Rente	De huurprijs van geld.

Reserve	Een apart benoemd onderdeel van het <u>Eigen Vermogen</u> . Voorbeelden zijn: <u>Algemene Reserve</u> , <u>Agioreserve</u> , <u>Herwaarderingsreserve</u> . De vorming van een reserve geschiedt buiten de <u>Resultatenrekening</u> om: hetzij rechtstreeks (bijv. de <u>Agioreserve</u>), hetzij uit het netto resultaat (bijv. de <u>Algemene Reserve</u> .)
Resultatenrekening	Ook genaamd: winst- en verliesrekening, verlies- en winstrekening, V&W. Opstelling van alle <u>Baten</u> en <u>Lasten</u> van een <u>Onderneming</u> , met als saldo <u>Winst</u> of <u>Verlies</u> .
Risicodragend vermogen	Een andere naam voor, en een andere benadering van, het <u>Eigen Vermogen</u> .
Schattingspost	Financiële mutatie waarvan de omvang (voorlopig) wordt geschat in plaats van gemeten. Voorbeelden zijn een <u>Voorziening</u> op <u>Incourante voorraden</u> en de <u>Afschrijving</u> op <u>Materiële vaste activa</u> .
Solvabiliteit	De mate waarin een <u>Onderneming</u> verliezen kan opvangen, en ook op langere termijn aan haar verplichtingen kan voldoen. De solvabiliteit wordt uitgedrukt in de verhouding tussen <u>Eigen Vermogen</u> en <u>Vreemd Vermogen</u> . ¹² Deze verhouding is van belang omdat het vreemd vermogen in principe tijdelijk van aard is, en de onderneming dus alleen over het eigen vermogen altijd kan beschikken.
Subboek	Specificatie van een <u>Grootboekrekening</u> . De bekendste subboeken zijn het <u>Debiteurenboek</u> en het <u>Crediteurenboek</u> : dit zijn specificaties van de grootboekrekeningen <u>Debiteuren</u> resp. <u>Crediteuren</u> .
Transitoria, transitorische posten	Posten die in een andere periode worden betaald of ontvangen, dan de periode waarop ze feitelijk betrekking hebben. Formeel vallen ook veel debiteuren- en crediteurenposten hieronder, maar men bedoelt meestal alleen de <u>Anticipatieposten</u> en <u>Uitstelposten</u> .
Uitgaven	In het spraakgebruik worden de termen “kosten” en “uitgaven” vaak door elkaar gebruikt, maar dit is niet juist. “Kosten” slaat op het opofferen van een waarde voor een economisch doel, “uitgaven” op het doen van betalingen. Dat kunnen betalingen zijn voor kosten, maar ook andere betalingen (bijv. de aflossing van een lening.) Andersom zijn er ook kosten die geen uitgaven met zich meebrengen, nl. afschrijvingen (→ <u>Afschrijving</u>). Zie ook: <u>Lasten</u> .
Uitstelposten	Vooruitbetaalde of vooruitontvangen posten. Zie ook: <u>Transitoria</u> , en <u>Anticipatieposten</u> .
Variabele kosten	Kosten die variëren met de bedrijfsdrukke. Voorbeelden zijn directe materiaal-kosten en directe loonkosten. Vertonen een grote overlap met <u>Directe kosten</u> , maar zijn niet hetzelfde. Zie ook: <u>Vaste kosten</u> , en paragraaf 2.6 in het artikel over de Managementrapportage, elders op deze site.
Vaste activa	<u>Activa</u> die langdurig het bedrijfsproces ten dienste staan. Zie <u>Materiële</u> , <u>Immateriële</u> en <u>Financiële vaste activa</u> . Zie ook: <u>Vlottende activa</u> .
Vaste kosten	Ook genoemd: constante kosten. Kosten die <i>niet</i> (onmiddellijk) variëren met de bedrijfsdrukke. Voorbeelden zijn automatiseringskosten en administratiekosten. Vertonen een grote overlap met <u>Indirecte kosten</u> , maar zijn niet hetzelfde. Zie ook: <u>Variabele kosten</u> , en paragraaf 2.6 in het artikel over de Managementrapportage, elders op deze site.

¹² Eigen Vermogen / Vreemd Vermogen x 100%.

Vennootschap	Een vennootschap is een organisatievorm, al dan niet met rechtspersoonlijkheid, met als doel het drijven van een <u>Onderneming</u> . Vennootschappen met rechtspersoonlijkheid zijn de BV en de NV. Vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid: maatschap, vennootschap onder firma, commanditaire vennootschap. Ondernemingen die geen vennootschap zijn, zijn het <u>Eenmansbedrijf</u> , en de ondernemingen die (zonder tussenkomst van bijv. een BV of NV) worden gedreven door een stichting, vereniging of coöperatie.
Vennootschappelijke balans / resultatenrekening	Zie: <u>Enkelvoudige balans / resultatenrekening</u> .
Verkoopboek	<u>Dagboek</u> voor alle mutaties op grond van verzonden debiteurenfacturen.
Verlies	1. Het tegendeel van <u>Winst</u> . 2. Een niet-geplande waardevermindering (i.t.t. <u>Kosten</u>).
Verlies- en winstrekening	Zie: <u>Resultatenrekening</u> .
Vermogen	1. Het vermogen van een particulier is het saldo van zijn of haar bezittingen minus schulden. 2. Het vermogen van een <u>Onderneming</u> is de waarde van haar bezittingen (m.a.w.: de actiefzijde van de <u>Balans</u>). Deze waarde wordt meestal deels gefinancierd met eigen geld (<u>Eigen Vermogen</u>), en deels met vreemd geld (<u>Vreemd Vermogen</u>).
Vlottende activa	<u>Activa</u> die met enige regelmaat in het bedrijfsproces rouleren: <u>Voorraden</u> , <u>Debiteuren</u> , overige <u>Kortlopende vorderingen</u> .
Vlottende passiva	<u>Passiva</u> die met enige regelmaat in het bedrijfsproces rouleren: <u>Crediteuren</u> , en overige <u>Kortlopende schulden</u> .
Voorraden	Goederen die een onderneming heeft verworven of geproduceerd met als doel ze (eventueel na bewerking of verwerking) weer te verkopen.
Voorziening	1. Raming van een mogelijk <u>Verlies</u> , welke reeds is verwerkt in het resultaat. Voorbeelden: voorziening voor <u>Dubieuze debiteuren</u> , voorziening voor <u>Incourante voorraden</u> . Deze voorzieningen worden op de <u>Balans</u> niet apart getoond, maar gesaldeerd met de actiefpost waar ze betrekking op hebben (m.a.w.: <u>Debiteuren</u> , of <u>Voorraden</u>). 2. Raming van nog te maken <u>Kosten</u> welke reeds is verwerkt in het resultaat. Deze voorzieningen worden apart getoond op de passiefzijde van de balans. Voorbeelden zijn voorzieningen voor pensioenen en voor belastingen.
Vreemd vermogen	In engere zin: door anderen tijdelijk ter beschikking gesteld <u>Vermogen</u> . Voorbeelden zijn leveranciers die leveren op krediet, en de bank die een rekeningcourant faciliteit beschikbaar stelt. In ruimere zin: de hele passiefzijde van de <u>Balans</u> minus het <u>Eigen Vermogen</u> . Op deze wijze opgevat horen ook <u>Voorzieningen</u> erbij (mits afzonderlijk op de passiefzijde van de balans getoond, en niet gesaldeerd met de waarde van het <u>Actief</u> .) Zie ook: <u>Passief / Passiva</u> .
Waarderingsgrondslagen	Het woord zegt het al: de grondslagen waarop de waardering (van balansposten) gebaseerd is. Gangbare methoden zijn o.b.v. verkrijgings- of vervaardigingsprijs, of o.b.v. <u>Actuele waarde</u> . Zie ook: <u>Boekwaarde</u> .

Werkkapitaal	Het saldo van <u>Vlottende activa</u> , <u>Liquide middelen</u> ¹³ en <u>Vlottende passiva</u> . Anders geformuleerd: <u>Eigen Vermogen</u> + langlopend <u>Vreemd Vermogen</u> -/- <u>Vaste activa</u> . Het Werkkapitaal betreft dus de netto, niet-langdurig vastgelegde middelen. Dit zijn de middelen die de <u>Onderneming</u> ter beschikking heeft voor haar dagelijkse operaties. Veranderingen in de omvang van het werkkapitaal zijn een belangrijk "early warning system" voor komende liquiditeitsproblemen.
Winst	1. Een positief transactieresultaat. 2. Hetgeen over een bepaalde periode resteert van alle <u>Baten</u> van een <u>Onderneming</u> , na aftrek van alle <u>Lasten</u> – mits positief. Zie ook: <u>Verlies</u> .
Winst- en verliesrekening	Zie: <u>Resultatenrekening</u> .

Schema van Baten en Lasten

De baten en lasten kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Baten

Gewone baten	
<u>Bedrijfsopbrengsten</u>	} A
Omzet	
<u>Overige bedrijfsopbrengsten</u>	
Financiële baten	
Buitengewone baten	

Lasten

Gewone lasten	
<u>Bedrijfskosten</u>	} B
Directe / Indirecte kosten	
<u>Vaste / Variabele kosten</u>	
Financiële lasten	
Financieringskosten	
Overige financiële lasten	
Buitengewone lasten	
Winstbelasting	

Het Bedrijfsresultaat is: A -/- B.

Deelnemingen, Dochtermaatschappijen en Groepsmaatschappijen

Deelnemingen zijn:

- Bedrijven waarin men participeert met het oog op de eigen bedrijfsactiviteiten (dus om strategische redenen), ongeacht het aandeel dat men in die bedrijven heeft.
- Bij een aandeel van 20% of meer wordt een deelneming vermoed, maar dit vermoeden kan weerlegd worden. (Men kan ook aandelen houden bij wijze van geldbelegging).

¹³ Over de vraag of de liquide middelen hierbij horen wordt wel eens verschillend gedacht. De alternatieve definitie (Eigen Vermogen + Lang Vreemd Vermogen -/- Vaste Activa) toont echter aan dat dit wel het geval is.

Een dochtermaatschappij is:

- Een bedrijf dat men volledig controleert, hetzij op grond van het verschaffen van meer dan 50% van het kapitaal, hetzij op grond van overeenkomsten met andere aandeelhouders.
- Het controlerende bedrijf wordt moedermaatschappij genoemd.

Groepsmaatschappijen zijn:

- Alle bedrijven die onder een gemeenschappelijke leiding samenwerken als een economische eenheid.

In principe staan deze zaken los van elkaar. Een dochtermaatschappij hoeft geen groepsmaatschappij te zijn: als ze feitelijk geen deel uitmaakt van de economische eenheid van de groep. Een minderheidsdeelneming daarentegen kan een groepsmaatschappij zijn, op grond van zeggenschap uit overeenkomsten met andere aandeelhouders.

Buiten de groep staande dochters en moeders worden aangeduid als “buiten de groep staande verbonden maatschappijen.”